

44 אומרים 'דיו', אלא לומדים לנלמד דין חמור יותר מהמלמד, וכיון
 45 וכבר למדנו ששלישי פסול לקדש מן התורה, וכפי שיתבאר להלן,
 46 ואין צריך קל וחומר ללמד זאת, ורק רביעי בקודש למדים שפסול
 47 בקל וחומר מתרומה כמבואר, נמצא שאם נאמר שדיו להיות פסול
 48 בשלישי בתרומה, לא יהא נלמד אף דין בקל חומר.
 49 מבררת הגמרא: שלישי לקדש שפסול מן התורה מניין. משיבה
 50 הגמרא: דכתיב בשלמים (ויקרא יט) 'והקשר אשך ונע בקל טמא לא
 51 יאכל, ומי לא עסקונו – וכי לא משמע מ'בכל טמא' שמדובר אף
 52 דנעו בשר הקודש בשני, שהרי גם שני לטומאה נקרא טמא בתורה.
 53 ועליו קאמר ר' חמא 'לא יאכל, ומבואר שקודש שנגע בשני נהיה
 54 שלישי לטומאה ונפסל לאכילה. ורביעי בקודש למדים מ'בכל וחומר,
 55 היינו קא דאמרו, שלמדים מתרומה.
 56 שנינו במשנה: וכתרומה אם נטמאת בו' אחת מידי חבירתה
 57 טהורה, ובקדש מטביל שתייהן, שהיד מטמא את חבירתה בקדש
 58 אבל לא בתרומה.
 59 הגמרא מבררת באיזה אופן נאמר דין זה: אמר רב שייב, מה
 60 שאמרו שהיד מטמאת את חבירתה, דחיבורין שני, דהיינו שבשעה
 61 שנגעה היד הטהורה בקודש נגעה הטמאה בטהורה, ועל אופן זה
 62 אמרו שהיד מטמאה את חבירתה, שגזרו חכמים שהקודש טמא
 63 שמא יבוא ליגע בקודש בידו הטמאה, אכל שלא בחיבורין –
 64 שנגעה הטהורה בקודש לאחר שפירשה ממנה היד הטמאה, לא.
 65 מקשה הגמרא: איתביה אביי, שנינו בברייתא, יד טמאה ננוכה
 66 [-יבשה], מטמאת את חבירתה לטמא לקדש, שחבירתה נעשית שניה
 67 לטומאה, ואינה מטמאת חולין אלא קודש, והקודש נהיה שלישי
 68 לטומאה, ופוסל קודש אחר להיות רביעי לטומאה, אכל לא
 69 מטמאת את חבירתה לפסול תרומה, שהתרומה תהיה שלישי
 70 לטומאה, דרבי רבי. רבי יוסי רבי יהודה אומר, מטמאת את
 71 חבירתה רק לפסול את הקודש לעשותו רביעי, אכל לא לטמא
 72 ולעשותו שלישי. וקשה, אי אמרת בשלמא שגם שלא בחיבורין היד
 73 מטמאת את חבירתה לקודש, היינו רבותיה דנגובה – מובן החידוש
 74 בנגובה דווקא, שאף שאין עליה משקים כאשר נגעה בטהורה,
 75 ואין לחשוש שהטהורה נגעה במשקים שעל היד הטמאה, עשו
 76 חכמים מעלה וטימאו הטהורה להיות שניה לטומאה לטמא
 77 קודש, אלא אי אמרת בחיבורין אין, שגזרו על הטהורה רק בעוד
 78 הטמאה נוגעת בה, אך שלא בחיבורין לא, מאי רבותיה דנגובה – מה
 79 החידוש בכך שהיד הטמאה יבשה, והרי גם יבשה ראויה היא
 80 לטמא קודש, שהרי החשש הוא כאמור שמא תיגע היד הטמאה
 81 בקודש, ובזה אין חילוק בין לחה לנגובה.
 82 הגמרא מביאה מחלוקת אחרת שממנה למדנו שיד מטמאת
 83 חבירתה לקודש אף שלא בחיבורים: איתמר נמי מחלוקת אחרת
 84 בדין המשנה, אמר ריש לקיש, לא שני שיד מטמאת את חבירתה
 85 לקודש, אלא לגבי ידו השניה של מי שידו האחת טמאה,

1 יש אופנים שצירוף כלי הוא מן התורה ויש אופנים שהוא מדרבנן,
 2 ולא נצרכא – לא הוצרכה עדותו של רבי עקיבא שכלי מצרף
 3 מדרבנן, אלא לשירי מנחה שהיא טולת הנשארת בכלי שרת לאחר
 4 שקמוץ הכהן את המנחה, ועומדת לאכילת כהנים, שאין הכלי
 5 מצרפה מן התורה, משום שמדאורייתא רק הצריך לפלי, הפלי
 6 מצרפו, ושאינו צריך לפלי, אין הפלי מצרפו, וכקטורת שבכף
 7 שממנה למדו את דין הצירוף, שצריכה להיות בכלי, ולדברי רבי
 8 עקיבא אתו רבנן ונורו דאף על גב דאינו צריך לפלי, הפלי מצרפו,
 9 ולכן אף שיירי מנחה שאינם צריכים להיות בכלי, הכלי מצרפם,
 10 ואם נגעה טומאה במקצת מהסולת, נטמאה כולה.
 11 הגמרא דוחה את התירוץ: תינה – תירוץ זה טוב לענין סלת
 12 המנחה, שיש לה שירים שאינם צריכים כלי, ועליה אפשר לומר
 13 שהעיד רבי עקיבא שיש בה צירוף רק מדרבנן מפני שאינה צריכה
 14 כלי, ומה שצריך כלי מודה רבי עקיבא שמצטרף מן התורה, אולם
 15 קמורת ולבונה שצריכים לכלי וגם עליהם העיד רבי עקיבא
 16 שהכלי מצרפם מדרבנן, ולדברי ריש לקיש היה לכלי לצרפם מן
 17 התורה אף לדברי רבי עקיבא, מאי אכא למימר – כיצד יבאר ריש
 18 לקיש את דברי רבי עקיבא שהכלי מצרפם מדרבנן.
 19 מתרצת הגמרא: אמר רב נחמן אמר רבה בר אבהו, רבי עקיבא
 20 העיד כגון שצברו על גבי קרמכלא – עור שלוק, שאין לו בית
 21 קיבול, שמדאורייתא רק כלי שיש לו תוף – בית קיבול מצרף מה
 22 שבתוכו, וכלי שאין לו תוף אינו מצרף, ולדברי רבי עקיבא אתו
 23 [-באו] רבנן ותיקנו דאף על גב דאין לו תוף, מצרף מה שמונח עליו.
 24 מביאה הגמרא מחלוקת בדין צירוף כלי: ופליגא דרבי חנין – ורבי
 25 חנין שאמר שצירוף כלי לקודש האמור במשנתנו הוא מן התורה,
 26 חלק אדרבי חייה בר אבא שסבר שאינו מן התורה, דאמר רבי חייה
 27 בר אבא אמר רבי יוחנן, מעדותו של רבי עקיבא שהכלי מצרף מה
 28 שבתוכו לקודש נשנית משנה זו – למד רבי דין זה ושנאו במשנתנו,
 29 ומוכח מדבריו שדין צירוף כלי השנוי במשנתנו מדרבנן הוא,
 30 שהרי כבר נתבאר שעות רבי עקיבא היא שכלי מצרף מדרבנן.
 31 שנינו במשנה: הרביעי בקדש פסול.
 32 הגמרא מביאה את הברייתא ששנו בה מעלה זו: תניא, אמר רבי
 33 יוסי, מניין לרביעי בקדש שהוא פסול, כלומר שטמא אך אינו מטמא
 34 אחרים, ודין [-קל וחומר] הוא, ומה מחוסר פשוטים – טמא שטבל
 35 והעריב השמש אך לא הביא קרבנותיו ולא נגמרה כפרתו, שמוותר
 36 לאכול בתרומה, פסול בקדש – אסור לאכול קודש עד שיביא את
 37 קרבנו, ומכך מוכח שקודש חמור מתרומה, אוכל שנגע בשני
 38 לטומאה ונעשה שלישי, שפסול לאכילה בתרומה – אם הוא
 39 תרומה, וכי אינו דין שיעשה רביעי לקדש – שאם יגע שלישי באוכל
 40 אחר יעשהו רביעי לענין קודש החמור יותר. ואף שהכלל הוא
 41 שאין למדים בקל וחומר דין שאינו במלמד, ותרומה המלמדת
 42 פסולה רק בשלישי ולא ברביעי ועל כן לא ניתן ללמוד ממנה
 43 רביעי, במקום שאם נאמר 'דיו' לא יחדש הקל וחומר אף דין אין

אגרות קודש

בי"ח, י"ב אדר, תשי"ג

ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו' מוהרש"ז שי

שלום וברכה!

...לימי הפורים והשי"ק שלפניהם הצעתי לאניש שיחיו שילמדו מאמר פורים ה'תשי"א ההולך
 ונדפס עתה (ונדפס בקונטרס ק' בשעתו) בספר המאמרים תשי"א, וכן השיחה דפורים תשי"א (הנדפסה
 עתה בספר השיחות תשי"א, השייך למר ליסנער שי) ונדפסה ג"כ בשעתו בחוברת מיוחדת בפ"ע,
 ובבקשה לפרסם את זה באופן המתאים במחנם הטי'.

בברכה לפורים שמח המחכה לבשו"ט.

52 אַנְטִינָנוּס, וְכִי יֵשׁ דִּין נְנוּכָה – יבשה שלא נרטבה מעולם ולא
 53 הוכשרה לקבל טומאה לְקֹדֶשׁ, וְהָלֵא חִיבַת הַקֹּדֶשׁ – תאות האדם
 54 לקודש מְכַשְׁרֵתוֹ לְמַאֲכָלֵי קוֹדֶשׁ לקבל טומאה אף שלא בא עליהם
 55 אחד משבעה משקים, ואם כן פשוט שאסור לאוכלם בידיים
 56 טמאות, ולא הוצרכה המשנה לומר דין זה.
 57 מתרצת הגמרא: לֹא צָרִיכָא – לא הוצרכה משנתנו לומר שאסור
 58 לאכול קודש שלא הוכשר בידיים טמאות, אלא באופן שאוכל
 59 קודש בלא ליגע בו, כְּגֹזֵן שֶׁתִּחַב לוֹ הַכִּיּוֹרִי שִׂידוֹ טהורות את אוכלי
 60 הקודש לְתוֹךְ פִּיּוֹ, או שֶׁתִּחַב אותם הוּא לְעֲצָמוֹ כשהם נעוצים בְּבוֹשׁ
 61 וּבְכַרְפֵּר – כלי טויה העשויים מעץ, שהם פשוטי כלי עץ שאינם
 62 מקבלים טומאה, וּבִקְשׁ לְאֵבֹל גַּם צִנּוֹן וּבְצֹל שֶׁל חוּלְיָן יבשים עִמָּהֶן
 63 – עם מאכלי הקודש בעודם בפיו, והמשנה מחדשת שאין
 64 להכניסם בידו לפיו, אף שאינם מקבלים טומאה מידי, שמא יגע
 65 בידו הטמאה במאכלי הקודש שבפיו. ודווקא לְאוֹכְלֵי קֹדֶשׁ גִּירוֹ
 66 כְּהוֹ רֶכְנָן, אך לְאוֹכְלֵי תְרוּמָה לֹא גִירוֹ כְּהוֹ רֶכְנָן, ולא חוששים שיגע,
 67 ומותר לאכול תרומה וחולין נגובים יחד.
 68 שנינו במשנה: הָאוֹנֵן וּמְחוּסֵר בְּפוּרִים כו' צריכין טבילה לקודש
 69 אבל לא לתרומה.
 70 מבררת הגמרא: מָאי טַעְמָא הצריכום טבילה לאכילת קודש.
 71 משיבה הגמרא: בִּיּוֹן דְּעַד הָאֲדִנָּא הוּוּ אֶסְרִי – כיון שעד עכשיו היו
 72 אסורים באכילת קדשים, הסיחו דעתם מלהיות טהורים לאכילת
 73 קודש ולכן אֲצָרְכִינְהוּ (–הצריכום) רֶכְנָן מְכִילָה קודם אכילתם
 74 לאחר שפסקה האנינות והוקרבו הקרבנות.

משנה

75 לאחר שנתבאר במשנה הקודמת מעלות הקודש על התרומה,
 76 מבררת משנה זו מעלת התרומה על הקודש לגבי נאמנות עם
 77 הארץ על טהרתם: חֹמֶר גְּדִין טהרת תְרוּמָה יותר מבקודש,
 78 שְׂפִיחָה נְאֻמָּנִין עמי הארץ לומר שמרו על טְהוּרַת יוֹן שהקדישו
 79 לנסכים וְשָׁמֶן שהקדישו למנחות כֹּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, וניתן להקריבם
 80 למזבח, שאם לא נקבלם מהם, יהיה כל אחד בונה במה לעצמו
 81 ומקריב עליה (לעיל כב). וּבִשְׁעַת הַגִּיתוֹת – כשדורכים את הענבים
 82 בגת ליין וְהַבְּדִים – כשסוחטים את הזיתים בבית הבד לשמן,
 83 נאמנים עמי הארץ לומר אף על התְרוּמָה שהיא טהורה, משום
 84 שבאותם זמנים גם עמי הארץ מטהרים את כליהם, כדי שתהיה
 85 תרומתם טהורה. עֲבָרוּ זְמַנֵי הַגִּיתוֹת וְהַבְּדִים, וְהִבְיָאוּ לוֹ עמי הארץ
 86 לכהן חבר חֵבִית שֶׁל יוֹן שֶׁל תְרוּמָה, לֹא יִקְבְּלָנָה מִמֶּנּוּ – מעם הארץ
 87 כתרומה טהורה, שאז אינו נאמן על טהרתה, משום שבשאר ימות
 88 השנה אינו מקפיד על הטהרה. אֲבָל מְנִיחָה עם הארץ אצלו עד
 89 לַגֵּת – לדריכת הענבים בשנה הַבָּאָה, ואז יהיה נאמן לומר שהיא
 90 טהורה ויוכל לכהן לקבלה ממנו. וּנְמִצָּאת תְרוּמָה חמורה מקודש,
 91 בכך שעמי הארץ אינם נאמנים על טהרתה כל השנה מלבד זמני
 92 הגיתות והבדים, ויין ושמן של קודש נאמנים על טהרתם כל
 93 השנה.
 94 אופן שבו עם הארץ נאמן על טהרת תרומה כל השנה: וְאִם אָמַר
 95 לוֹ עם הארץ לכהן, הַפְּרִשְׁתִּי לְתוֹכָהּ – הכנסתי לתוך חבית
 96 התרומה רְבִיעִית קֹדֶשׁ, נְאֻמָּן על טהרת כל הנמצא בחבית, שמתוך
 97 שנאמן הוא על טהרת הקודש שבה, נאמן גם על טהרת התרומה
 98 שבה.
 99 אופן נוסף שבו נאמנים עמי הארץ על התרומה: כְּדִי יוֹן וְכְדִי שָׁמֶן
 100

1 אַבְל יָד הַכִּיּוֹרִי לֹא, שאם נגע בידו הטמאה ביד חבירו אינה נטמאת,
 2 שהטעם שיד מטמאת את חבירתה הוא שמא תתחלף ידו הטמאה
 3 בידו הטהורה ויבוא ליגע בטמאה בקודש, ואין חשש שמא תתחלף
 4 ידו ביד חבירו. וְרַבִּי יוֹהָנָן אָמַר, אֲחֵד יָדוֹ וְאֲחֵד יָד הַכִּיּוֹרִי שנגע בהן
 5 בידו הטמאה, גזרו עליהן טומאה, ודווקא אם נגע ביד חבירו
 6 כְּאוֹתָהּ הֵיךְ הטמאה, אך אם נגע ביד חבירו עם ידו השניה שנגעה
 7 ביד הטמאה, לא נטמאה יד חבירו, ויד מטמאת חבירתה לְפָסוּל
 8 את הקודש שיהיה רביעי לטומאה ולא יטמא קודש אחר, אֲבָל לֹא
 9 לְטַמָּא אותו שיטמא קודש אחר. ומדברי רבי יוחנן שאמר שידו
 10 השניה אינה מטמאת את יד חבירו, מוכח שיד מטמאת חבירתה
 11 אף שלא בחיבורים, שאם רק בחיבורים מטמאת שמא היד
 12 הטמאה תיגע בקודש, הרי גם ביד חבירו יש חשש שמא יגע
 13 בקודש שביד חבירו, ומדוע אינה טמאה, אלא ודאי היד מטמאת
 14 חבירתה אף שלא בחיבורים, וזה שייך רק אצל עצמו.
 15 מבררת הגמרא: מָמַאי – מהיכן למד זאת רבי יוחנן. מבררת
 16 הגמרא: מְדַקְדְּתֵי בַּמִּשְׁנָה בְּסִיפָא של דין זה, שְׁהֵיךְ מְטַמָּא
 17 הַכִּיּוֹרִתָּה לְקֹדֶשׁ אֲבָל לֹא לְתְרוּמָה, וקשה הֲאֵ תוֹ לְפָמָה לִי – מדוע
 18 נשנה דין זה. הֲאֵ תִנָּא לִיהַי הַמִּשְׁנָה בְּרִישָׁא של דין זה, שבקודש אם
 19 נטמאה ידו אחת מטביל שתייהן, וממילא מובן שהיד מטמאת את
 20 חבירתה. אֲלָא לֹא שְׁמַע מִינָהּ, שהסיפא באה לְאֲתוּי – לרבות שאף
 21 יָד הַכִּיּוֹרִי נטמאת מיידו הטמאה.
 22 מוסיפה הגמרא: וְאֵף רִישׁ לְקִישׁ הַרְרָ בֵּיה – חזר בו והודה לרבי
 23 יוחנן, דְּאָמַר רַבִּי יוֹנָה אָמַר רַבִּי אֲמִי אָמַר רִישׁ לְקִישׁ, אֲחֵד יָדוֹ וְאֲחֵד
 24 יָד הַכִּיּוֹרִי נטמאו אם נגעו בידו הטמאה, ודווקא אם נגע חבירו
 25 כְּאוֹתָהּ הֵיךְ הטמאה, והיד הטמאה מטמאת חבירתה לְפָסוּל את
 26 הקודש אֲבָל לֹא לְטַמָּא אותו לעשותו שלישי לטומאה ושיטמא
 27 קודש אחר.
 28 מביאה הגמרא מחלוקת תנאים בזה: וְהִדִּין שיד מטמאת חבירתה
 29 רק לְפָסוּל אֲבָל לֹא לְטַמָּא, מחלוקת תַּנְיָאֵי הוּא, דְּתַנּוּ בַּמִּשְׁנָה (ידיים
 30 פ"ג מ"ב), כֹּל הַפּוֹסֵל בְּתְרוּמָה שהוא שני לטומאה ועושה אותה
 31 שלישי, מְטַמָּא יָדִים שנגעו בו לְהוֹיֹת שְׁנִיּוֹת כמותו לפסול תרומה
 32 ולטמא קודש. וכן יָד מְטַמָּא חֵבִירָתָהּ לְהוֹיֹת כמותה, דְּכָרִי רַבִּי
 33 יְהוֹשֻׁעַ. וְחַכְמִים אָמְרִים, יָדִים שְׁנִיּוֹת הֵן, וְאִין שְׁנֵי עוֹשֵׂה את הנוגע
 34 בו שְׁנֵי (בחולין). מוכיחה הגמרא: מָאי לֹא לחכמים שְׁנֵי הוּא דְלֹא
 35 עֲבִיד (–עושה) היד המטמאת חבירתה, הֵא שְׁלִישִׁי עֲבִיד, ומבואר
 36 שלחכמים יד מטמאת את חבירתה רק לפסול ולא לטמא, ומשמע
 37 שלרבי יהושע יד מטמאת את חבירתה אף לטמא.
 38 דוחה הגמרא: דְּלָמָא סוֹבְרִים חכמים שיד טמאה לֹא שְׁנֵי עֲבִיד
 39 (–עושה) וְלֹא שְׁלִישִׁי, ואינה מטמאת את חבירתה כלל, אך
 40 למשנתנו היד מטמאת חבירתה אף לטמא כרבי יהושע ואין בכך
 41 מחלוקת.
 42 מביאה הגמרא מחלוקת תנאים אחרת בזה: אֲלָא כִּי הִנִּי תַּנְיָאֵי
 43 שנחלקו בזה, דְּתַנְיָא בברייתא, יָד טמאה, אף שהיא נְנוּכָה (–יבשה),
 44 מְטַמָּא אֵת חֵבִירָתָהּ לְהוֹיֹת שניה לטומאה לְטַמָּא בְּקֹדֶשׁ שהוא
 45 יפסול קודש אחר, אֲבָל לֹא לְתְרוּמָה, דְּכָרִי רַבִּי. רַבִּי יוֹסִי כְּרַבִּי יְהוֹדָה
 46 אָמַר, אוֹתָהּ יָד הטמאה והיבשה מטמאת חבירתה לְפָסוּל קודש
 47 אֲבָל לֹא לְטַמָּא. ומפורש שנחלקו האם יד מטמאת חבירתה לטמא
 48 קודש או רק לפסול.
 49 שנינו במשנה: אוֹבְלִין אוֹבְלִים נְנוּבִין בְּיָדִים מְסוּאָבוֹת כו' בתרומה
 50 אבל לא בקודש.
 51 ברייתא מקשה על דין זה במשנה: תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי חֲנִינָא כֵּן

עשיית טובה וגמילות-חסד ליהודי בגשמיות, עם היותה בנוגע לענייני הגשמיים, הרי אצלו רוחניות הוא.